

N:o 3.

Ank. till Riksd. kansli den 6 februari 1908, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af justitieombudsmannens framställningar om ändringar af 22 kap. 14 § strafflagen och 23 kap. 4 § samma lag.

Uti sin till innevarande Riksdag afgifna och till lagutskottet hänvisade ämbetsberättelse har justitieombudsmannen hemställt, att Riksdagen måtte för sin del antaga lagar om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § strafflagen och 23 kap. 4 § samma lag af den lydelse här nedan omförmäles i syfte att i nämnda paragrafer må införas uttrycklig bestämmelse därom, att ledamot i styrelse för solidariskt bankbolag så ock annan, som är satt att leda dess angelägenheter, varder med afseende å förfarande, som i nämnda lagrum afses, likställd med dylik representant för aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag eller registrerad förening för ekonomisk verksamhet.

Till stöd för den föreslagna ändringen af 22 kap. 14 § strafflagen har justitieombudsmannen anfört följande.

»Före tillkomsten af lagen den 28 juni 1895 angående ändring i vissa delar af strafflagen hade 14 § i 22 kap. af sistnämnda lag följande lydelse:

'Går fullmäktig i sak, den honom betrodd är, svikligen hufvudmannens vederpart till handa, vare sig med skrifts uppsättande, eller med råd eller skäl, eller eljest till hufvudmannens skada främjar sin eller andras nytta, eller begår syssloman vid annat uppdrags utförande trolöshet emot hufvudman, vare lag som i 11 § sägs; och varde fullmäktig, som med sådant brott beträdes, dömd ovärdig att vidare föra andras talan inför rätta.

Förleder man, i sviklig afsigt, annan till oskäligen rättegång; straffes med böter.'

Genom berörda lag af den 28 juni 1895 tillsattes mellan första och andra stycket uti ifrågavarande paragraf följande stadgande:

'Såsom syssloman skall ock straffas, efter ty nu sagdt är, ledamot i styrelse för aktiebolag eller registrerad förening för ekonomisk verksamhet, så ock annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter.'

Detta stadgande, som tillkom på förslag af den år 1885 tillsatta bolagskommittén, motiverades af kommittén sålunda:

'Då kungl. förordningen om aktiebolag den 6 oktober 1848 betecknar ledamöterna i ett aktiebolags styrelse såsom sysslomän, måste utan tvifvel stadgandena i 22 kap. 14 § strafflagen om ansvar å syssloman, som begår svek eller eljest visar trolöshet mot hufvudman, vara tillämpliga å ledamot af aktiebolags styrelse, hvilken på angifvet sätt förgår sig emot bolaget. En sådan lagtillämpning torde ock i allo öfverensstämma med rådande rättsuppfattning; och som aktiebolag i vissa fall kunna representeras jämväl af revisorer, särskilda af offentlig myndighet utsedda förtroendemän, gode män m. fl., synes följdriktigheten fordra, att äfven dessa representanter äro underkastade ifrågavarande ansvarsbestämmelser. Detsamma gäller om ledamöter i styrelse för registrerad förening för ekonomisk verksamhet och andra, som kunna komma att representera dylik förening, enär ju dessa intaga alldeles samma ställning gentemot föreningen som aktiebolagets representanter gentemot bolaget. På grund häraf och då kommitténs förslag till lagar om aktiebolag och om föreningar för ekonomisk verksamhet icke beteckna styrelseledamöter såsom sysslomän, har kommittén ansett nödigt, att uti 22 kap. 14 § strafflagen, sådant detta lagrum lyder i lagen den 20 juni 1890, göres tillägg, hvarigenom förklaras, att såsom syssloman skall ock straffas, efter ty i samma paragraf är sagdt, ledamot i styrelse för aktiebolag eller registrerad förening för ekonomisk verksamhet, så ock annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter.'

Sin nuvarande affattning erhöll 14 § genom lagen den 24 juli 1903. Då blef nämligen, i samband med utfärdandet af lagen om försäkringsrörelse, stadgadt, att andra stycket af ifrågavarande lagrum skulle erhålla följande ändrade lydelse:

'Såsom syssloman skall ock straffas, efter ty nu sagdt är, ledamot i styrelse för aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag eller registrerad förening för ekonomisk verksamhet, så ock annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter.'

Med hänsyn till den rättsliga ställningens likhet synes det mig vara uppenbart, att hvad sålunda gäller angående representanter för aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag och registrerad förening för ekonomisk verksamhet också bör äga tillämpning i fråga om ett solidariskt bankbolags representanter. Dessa äro emellertid icke i lagen angående solidariska bankbolag betecknade såsom sysslomän, i följd hvaraf till förekommande af hvarje missuppfattning en lagändring i antydda riktning torde vara erforderlig.»

Förslaget till ändring af 23 kap. 4 § strafflagen har justitieombudsmannen gifvit en så lydande motivering.

»Genom kungl. förordning den 6 oktober 1882 insattes i 23 kap. strafflagen under § 4 följande stadgande:

'Har aktiebolag kommit i konkurstillstånd, och finnes någon af de sysslomän, hvilka enligt bolagets ordning äro utsedde att utgöra bolagets styrelse eller eljest leda dess angelägenheter, hafva mot bolagets borgenärer sig förbrutit, som här ofvan sägs; då skall den syssloman straffas, som vore han gäldenär i konkursen.'

Stadgandet tillkom i anledning af en framställning till 1882 års Riksdag af dåvarande justitieombudsmannen, som till stöd för framställningen anförde, bland annat, följande.

Lagstiftaren hade vid nedskrifvande af 23 kapitlet strafflagen icke uppmärksammat aktiebolagens säregna beskaffenhet, hvilken vållade, att på dessa bolags delägare och styrelser ej kunde användas benämningen *gäldenär* i den mening konkurslagen använde detta ord, enär delägare i ett aktiebolag ej svarade för bolagets skulder med mera än han insatt eller åtagit sig att insätta. Ett dylikt bolag vore därför, så att säga, ett personligt väsende, och det af delägarne sammanskjutna aktiekapitalet vore en död förmögenhetskomplex, som för att komma i någon verksamhet och kunna sätta sig i beröring med människor ovillkorligen måste föreställas af personer. Det syntes då ligga i sakens natur, att dessa personer, som å bolagets vägnar inlåte sig i förbindelser med andra personer, också vore å bolagets vägnar ansvariga för dessa förbindelser, och likasom de i följd af dylika förbindelser kunde blifva fordringsägare, så måste de, å bolagets vägnar, äfven kunna blifva gäldenärer. Häraf följde, att, om de i sistnämnda egenskap gjorde sig skyldiga till de förbrytelser, som 23 kapitlet strafflagen uppräknade, de ock, när bolaget råkade i konkurs, borde stå i samma ansvar som andra gäldenärer, åtminstone i så måtto, att de, likasom förbrytare i allmänhet, skulle stånda ansvar för sina förbrytelser och för den skada, som af dem vållats, äfven om de icke med sin egen dom häftade för bolagets skulder, såsom andra konkursgäldenärer. Huru

detta ansvar skulle fördelas dem emellan, när de vore flere, när några vore öfverordnade, andra underordnade, torde i detta fall ej vara svårare att utreda, än i andra, med detta jämförliga. Det syntes vara klart, att, ur den synpunkt här ofvan blifvit framställd, det icke kunde inverka på ansvarigheten, om en styrelseledamot eller flere icke vore delägare i bolaget, där bolagsordningen sådant tillstodde, äfvensom att mellan styrelseledamöterna ej finge antagas en sådan solidaritet, att alla öfriga skulle ansvara för sådana förbrytelser, som här vore i fråga, när de beginges af en ledamot inom den del af styrelsens verksamhet, som vore åt honom särskildt uppdragen. Lika klart torde ock vara, att det underordnade biträdet icke i detta fall vore underkastadt ansvar för hvad det på förmans befallning uträttat. Den åter, som under den tid han hade om hand bolagets angelägenheter, gjort sig skyldig till någon af de förbrytelser, som här omtalats, men lämnat sitt uppdrag, innan bolagets konkurs inträffade, hade väl därmed ej gjort sig oätkomlig för åtal och ansvar, därest icke laga tid för brottets åtalande förflutit.

I samband med utfärdandet af lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet erhöll ifrågavarande stadgande genom särskild lag af den 28 juni 1895 följande ändrade lydelse:

'Har aktiebolag eller registrerad förening för ekonomisk verksamhet kommit i konkurstillstånd, och finnes styrelseledamot eller annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter, hafva mot borgenärerna sig förbrutit, som här ofvan sägs; då skall han straffas, som vore han gäldenär i konkursen.'

Den sålunda vidtagna ändringen motiverades därmed, att, den rättsliga ställningens likhet, fordrade, att hvad uti ifrågavarande lagrum vore stadgadt om dem, som utsetts att utgöra aktiebolags styrelse eller eljest leda dess angelägenheter, utsträcktes att vinna tillämpning å representanter för registrerad förening för ekonomisk verksamhet.

Sin nuvarande affattning erhöll 4 § genom lagen den 24 juli 1903. Då blef nämligen i samband med utfärdandet af lagen om försäkringsrörelse stadgadt, att lagrummet i fråga skulle lyda sålunda:

'Har aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag eller — — — — konkursen.'

Klart synes mig vara, att hvad sålunda är stadgadt angående styrelseledamot eller annan, som är satt att leda ett aktiebolags, ett ömsesidigt försäkringsbolags eller en registrerad förenings angelägenheter, måste äga tillämpning jämväl i fråga om representant för ett solidariskt bankbolag. Till förekommande af hvarje missuppfattning torde emellertid en uttrycklig bestämmelse därom vara erforderlig.»

Enligt utskottets uppfattning kan det icke gärna vara något tvifvel underkastadt, att stadgandena i 22 kap. 14 § strafflagen äro tillämpliga å hvarje sådan representant för en juridisk person, som gör sig skyldig till förbrytelse, hvilken i nämnda paragraf omförmäles, och således äfven å ledamot i styrelsen för solidariskt bankbolag eller å annan, som är satt att leda bolagets angelägenheter. Det torde icke heller hafva varit föremål för tvekan att, därest t. ex. ledamot af styrelsen för aktiebolag i denna sin egenskap gjort sig skyldig till sådan handling, som afses i 23 kap. 4 § strafflagen, han därför kunnat och bort, redan innan uttryckligt stadgande därom gifvits, straffas såsom bedräglig, oredlig eller vårdslös gäldenär. På initiativ af justitieombudsmannen insattes emellertid år 1882 i sistnämnda paragraf den bestämmelsen, att representant för aktiebolag skulle i förekommande fall straffas, som vore han gäldenär i konkursen. På den sålunda inslagna vägen har man sedermera fortsatt. I samband med stiftandet af nu gällande lagar om aktiebolag, om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet samt om försäkringsrörelse har till undvikande af hvarje möjlighet till missförstånd såväl i 22 kap. 14 § som i 23 kap. 4 § strafflagen intagits uttryckligt stadgande därom, att berörda paragrafer skulle vara tillämpliga å ledarne för samtliga de juridiska personer, som i nämnda lagar afsåges. Det måste emellertid noga fasthållas, att genom dessa tillägg någon inskränkning icke får anses vara gjord i den allmänna principen om tillämpligheten af ifrågavarande lagrum jämväl å dylika representanter för juridiska personer, som icke finnas uti vederbörande paragraf uttryckligen angifna.

Genom att lagen särskildt nämner vissa juridiska personer skulle emellertid den missuppfattningen kunna vinna stöd, att ifrågavarande lagrum icke vore tillämpliga å andra slag af juridiska personer. En allmän regel, som omfattade alla, å hvilka dessa lagrum hade afseende, och sålunda undanröjde nämnda anledning till missförstånd, vore därför otvifvelaktigt att föredraga, i synnerhet som man annars torde blifva nödsakad att ånyo göra tillägg till ifrågavarande paragrafer, så snart andra juridiska personer än de däri upptagna blifva underkastade reglering i den civila lagstiftningen. Då emellertid de af justitieombudsmannen föreslagna tilläggen skulle medföra en, äfven i formellt afseende önskvärd, likställighet mellan ekonomiska bildningar med i viktiga afseenden enahanda rättsliga ställning samt dessutom endast innebära ett fortskridande å den väg, hvarpå lagstiftningen i förevarande afseende redan inslagit, har utskottet funnit sig böra hemställa:

1) att Riksdagen måtte, med bifall till justitieombudsmannens ifrågavarande framställning, för sin del antaga följande

L a g

om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § strafflagen.

Häri genom förordnas, att 22 kap. 14 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Går fullmäktig i sak, den honom betrodd är, svikligen hufvudmannens vederpart tillhanda, vare sig med skrifts uppsättande, eller med råd eller skäl, eller eljest till hufvudmannens skada främjar sin eller andras nytta, eller begår syssloman vid annat uppdrags utförande trolöshet emot hufvudman; vare lag som i 11 § sägs; och varde fullmäktig, som med sådant brott beträdes, dömd ovärdig att vidare föra andras talan inför rätta.

Såsom syssloman skall ock straffas, efter ty nu sagdt är, ledamot i styrelse för aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag, solidariskt bankbolag eller registrerad förening för ekonomisk verksamhet, så ock annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter.

Förleder man, i sviklig afsigt, annan till oskäligen rättegång; straffes med böter.

2) att Riksdagen måtte, med bifall till justitieombudsmannens därom gjorda framställning, för sin del antaga följande

L a g

om ändrad lydelse af 23 kap. 4 § strafflagen.

Häri genom förordnas, att 23 kap. 4 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Har aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag, solidariskt bankbolag eller registrerad förening för ekonomisk verksamhet kommit i konkurstillstånd, och finnes styrelse-

ledamot eller annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter, hafva mot borgenärerna sig förbrutit, som här ofvan sägs; då skall han straffas, som vore han gäldenär i konkursen.

Stockholm den 6 februari 1908.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.
